

Jari-Matti Kuusela, Tero Mustonen & Jaakko Pohjoismäki

Lapin ensimmäinen sisämaan jatulintarha

Syksyllä 2021 Lapin maakuntamuseon arkeologille ilmoitettiin Savukoskelta löytynyt jatulintarha. Kohde sijaitsee jatulintarhalle epätyypillisellä paikalla syvällä sisämaassa eikä välittömästi vesistöjen läheisyydessä. Kun kohde tarkastettiin kesällä 2022, sen todettiin olevan myös tekotavaltaan poikkeava muista Suomessa tunnetuista jatulintarhoista, jotka on tehty kivistä. Savukosken tarha oli uurrettu maahan ja geologisista seikoista päätellen sillä lienee ikää ainakin jokunen sata vuotta. Tässä lyhyessä katsausartikkelissa kohde esitellään ja kontekstualisoidaan laajempaan maantieteelliseen yhteyteen.

Den första stenlabyrinten i Lapplands inland

Under hösten 2021 meddelades Lapplands landskapsarkeolog om att en stenlabyrint påträffats i Savukoski. Lokalen är befunnen på en för stenlabyrinter otypisk plats djupt inne i landet istället för alldeles intill vatten. Då lokalen granskades sommaren 2022 konstaterades den vara även till byggnadssättet avvikande från andra i Finland kända stenlabyrinter, vilka är byggda av sten. Savukoskis labyrint var ristad i marken, och baserat på geologiska faktorer torde den vara åtminstone några hundra år gammal. I den här korta granskande artikeln presenteras och kontextualiseras lokalen inom dess vidare geografiska sammanhang.

Johdanto

Syksyllä 2021 Lapin maakuntamuseon arkeologille ilmoitettiin Savukoskelta Kairiojen läheltä Ruuvaojasta lounaaseen sijaitseva kohde, jota löytäjä epäili jatulintarhaksi. Jatulintarhat ovat pääsääntöisesti kivistä tehtyjä labyrinttimaisia rakennelmia, joista valtaosa sijaitsee rannikolla. Niitä tunnetaan ympäri Eurooppaa, mutta Itämeren alueella ylivoimaisesti suurin osa niistä sijaitsee eteläisessä Skandinaviassa (ks. esim. Kraft 2022). Näin ollen Savukoskella sijaitseva jatulintarha kuulosti varsin erikoiselta löydöltä. Mukana tullut kuva kuitenkin vahvisti epäilyn siitäkin huolimatta, että jatulintarhat ovat myös Suomessa pääasiallisesti rannikkopainotteisia ja muutamat sisämaakohteetkin lähinnä järvimaisemaan liitoksissa.

Ilmoituksen saapuessa maastokausi 2021 oli loppunut, joten kohteen tarkastus suoritettiin kesällä 2022. Tuolloin kohteesta todettiin sen sijainnin lisäksi muutakin erikoista – kohde oli jatulintarhaksi varsin pienikokoinen ollen vain 5 m halkaisijaltaan, minkä lisäksi sitä ei ollut rakennettu kivistä vaan se oli tehty uurtamalla maahan. Kohde on tietävästi tällä hetkellä ainutlaatuinen Suomessa. Tässä artikkelissa tarkastelemme löytöä arkeologian ja maantieteen valossa ja pyrimme sijoittamaan sen laajempaan kehukseen Fennoskandian mittakaavassa.

Kohteen sijainti ja kuvaus

Jatulintarha (1000045031 Kairijoensuu) sijaitsee Savukoskella Kairiojen eteläpuolella noin 6,5 km Ruuvaajasta lounaaseen (Kartta 1) tasaisella ja karulla mäntyvoittoisella kankaalla. Kohteen välittömässä läheisyydessä ei ole vesistöjä tai kulkureittejä lukuun ottamatta metsäautoteitä. Sen lähellä ei muutoinkaan ole havaittavissa juuri mitään ympäristöstä poikkeavaa lukuun ottamatta sen vieressä olevaa pientä kumpua, josta kasvaa katajapensas.

Itse kohde on todennäköisimmin ristikeskustainen jatulintarha, jonka halkaisija on noin 5 m (Kuva 1). Sen selkein rakenteellinen ero muihin Suomesta tunnettuihin jatulintarhoihin on sen tekotapa, sillä sitä ei ole rakennettu kivistä. Tämä johtuu mahdollisesti siitä, että kangas, jolla tarha sijaitsee, on koko lailla kivetön. Tarha on rakennettu uurtamalla se maahan ja ilmeisesti kasaamalla uurteista

noussut maa-aines uurteiden kannaksille täten korostaen tarhan muotoa. Tämä todettiin ensin sondeeraamalla kohdetta kairalla, jonka näytteissä havaittiin voimakas huuhtoutumiskerros niin uran kuin kannaksenkin kohdalla, minkä lisäksi kankaan kohdalla havaittiin huuhtoutumiskerroksen alla sekoittuneelta vaikuttava kerros, jonka alla vaikuttivat alkavan normaallit geologiset kerrokset (Kuvat 2–3). Kaksoismaannosta ei kuitenkaan havaittu, mikä voi viitata siihen, että aluetta, jolle jatulintarha on uurrettu, on mahdollisesti esimerkiksi tasattu ennen tarhan rakentamista. Tätä ei kuitenkaan voida varmuudella todeta vain kairanäytteitä tarkastelemalla.

Kohteen kivettämyys varmistettiin vielä poistamalla varovaisesti pintaturvetta jatulintarhan kohdalta noin 10 x 20 cm alueelta, jolloin esille saatiin sekä osa kannasta että uraa. Esille tuli tasainen huuhtoutumiskerros, mutta kiviä ei havaittu.

Kartta 1. Kohde kartalla. Taustakartta: Maanmittauslaitos, CC BY 4.0.

Kuva 1. Jatulintarha. Kuvan kontrasteja on säädetty, jotta tarha näkyy paremmin. Kuva ja kuvankäsittely: Karoliina Paatos, Lapin maakuntamuseo.

Kohteen havaitseminen on erittäin hankalaa, mikäli ei tiedä tarkkaan mitä etsiä. Syksyllä 2021 lähetetyssä kuvassa tarha erottui erittäin hyvin, koska kuva oli otettu pilvisen syys sään vallitessa, jolloin olosuhteet toivat kohteen hyvin esille. Kuvasta vaikutti myös siltä, että kohde olisi mahdollisesti tehty kivistä, jotka olisivat olleet täysin sammalen peittämiä.

Seuraavassa jatulintarhan alun perin löytänyt Jaakko Pohjoismäki kuvaa autoetnografisesti varsinaista löytöhetkeä:

”Olin pohjanpystykorvani kanssa Kairioensuurovan alueella kanalintujahdissa 26.9.2021. Sää oli aamusta melko usvainen ja leuto, pysyen pilvisenä, mutta melko kuivana koko päivän. Odottelin koirani saavan riistakontaktia ja anoin katseeni harhailta ympäristössä. Pian alkoi suoraan edessäni olevasta kangasmaasta mielessäni hahmottua kuvio. Otin muutaman askelen taaksepäin, jolloin kuvio tuli selveemmäksi. Pidin kuviota ensin porojen jäkälikköön kaive-

lemana, mutta tarkempi tarkastelu vakuutti sen olevan liian säännönmukainen luonnonmuovaamaksi. En äkkiseltään muistanut nähneeni aikaisemmin vastaavaa. Koska kuvio oli kunnan ja jäkälän osittain peittämää hiekkamaan uurosta, ihmettelin mielessäni myös sen ikää ja säilymistä. Otin muutaman kännykkäkuvan kuviosta ja jatkoin metsästyspäivää. Arvoitus jäi kuitenkin painamaan siinä määrin, että lähetin kuvan Tero Mustoselle (TM), joka pyysi kohteen tarkempia paikkatietoja. Onnistuin löytämään kohteen myöhemmin uudestaan samana päivänä ja merkitsin sen sijainnin GPS-paikantimen karttaan sekä lähetin tiedon eteenpäin TM:lle.”

Tarkastuksen aikana kesällä 2022 sää oli päinvastainen ollen sekä kuiva että hyvin aurinkoinen ja aluetta käveltiin hyvä tovi ristiin rastiin löytämättä kohdetta, ennen kuin syksyn 2021 kuvassa näkynyt laho kannontynkä huomattiin ja kohde lopulta paikannettiin. Aurinkoisessa

Kuva 2. Kairanäyte tarhan urasta. Kuvannut: Jari-Matti Kuusela, Lapin maakuntamuseo.

Kuva 3. Kairanäyte tarhan kannaksesta, huuhtoutumiskerroksen alla oleva sekoittuneelta vaikuttava kerros on sormien välissä. Kuvannut: Karoliina Paatos, Lapin maakuntamuseo.

ja kuivassa kesäsäässä kohde oli lähestulkoon näkymätön ja vasta, kun aurinko meni hetkelisesti pilven taakse, se tuli terävämmin esille. Kohteella vierailtiin kesällä 2022 vielä toistamiseen Lapin maakuntamuseon valokuvaa-ajan Karoliina Paatoksen kanssa, mutta sää oli tuolloin aivan yhtä haastava. Vasta, kun aurinko meni hetkeksi pilveen, kohde onnistuttiin dokumentoimaan kuvassa, mutta tällöinkin sen terävöittäminen vaati vielä kuvan jälkikäsitteilyä. Tarhan tarkka muoto ei ole määriteltävissä kuvista, mutta vaikuttaa siltä, että se on todennäköisesti niin sanottu ristikeskustainen jatulintarha (ks. Pietiläinen 1999), koska tarhan keskellä näyttää olevan pystysuora ura, joka voisi kuulua ristilähtöön.

Kohteen ikä

Savukosken tarha on hyvin huolella ja tarkkaan tehty ja sijaitsee niin syrjässä kaikista retkeilyreiteistä ja retkeilyinfrastruktuurista, ettei sen tulkitseminen ”turistitarhaksi” ole järin uskottava selitys. Tekijä on myös selkeästi tuntenut jatulintarhakuvion varsin hyvin. Lisäksi kohteen rakenteista otetut kairanäytteen osoittavat, että kohteessa on verrattain hyvin erottuva huuhtoutumiskerros kauttaaltaan, mikä viittaa sen kohtuullisen pitkään ikään. Tarkasti kohdetta ei kuitenkaan voida ajoittaa, vaan on todettava sen todennäköisesti ajoittuvan muiden jatulintarhojen lailla keskiajalta 1800-luvulle ulottuvaan aikahaarukkaan (ks. Westerdahl 2014a; 2015).

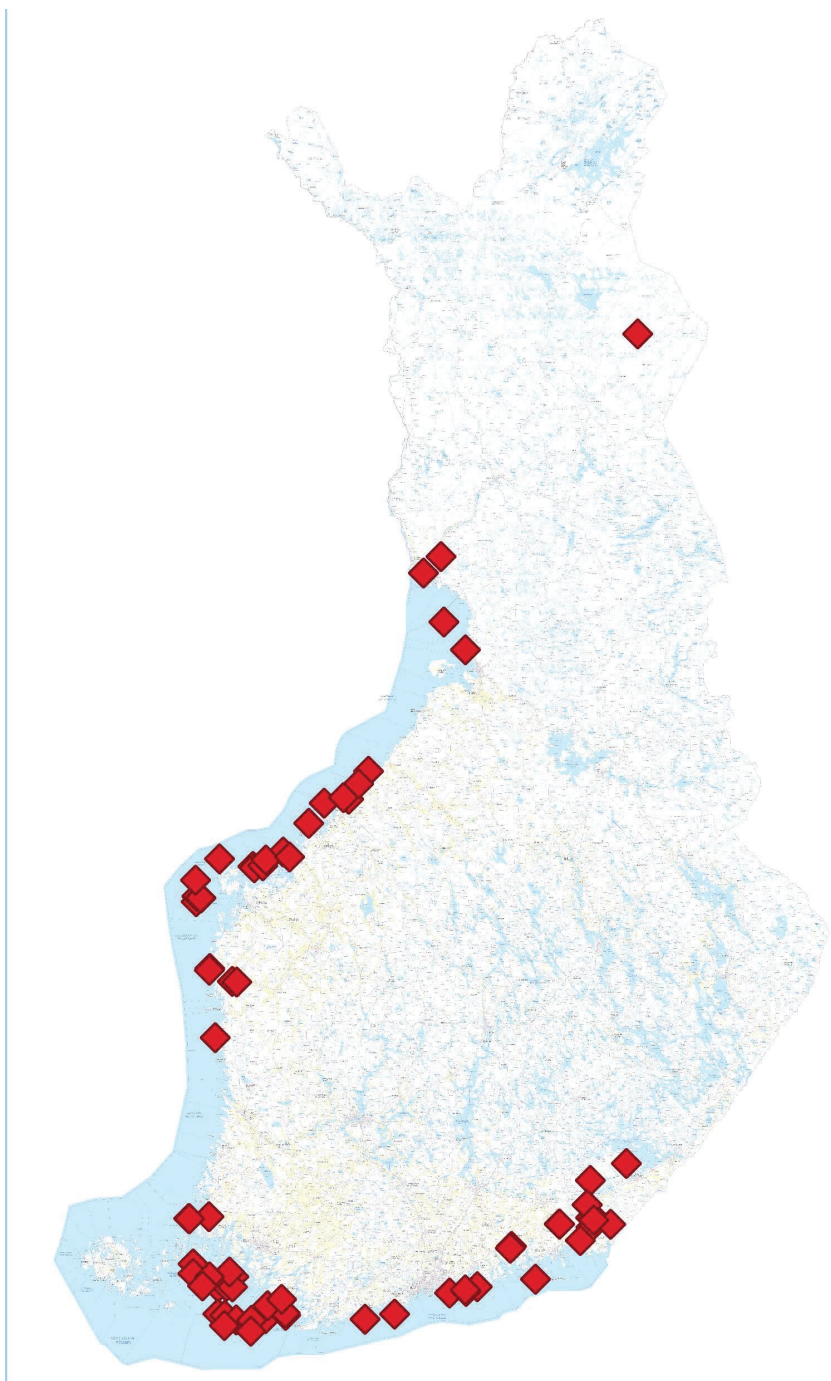
Jatulintarha laajemmassa kontekstissa

Jotkin tutkijat ovat esittäneet, että pohjoisessa kontekstissa jatulintarhat liittyvät nimenomaan saamelaiseen kulttuuriin (esim. Olsen 1991; Hansen & Olsen 2014: 220–221). Erityisesti Bjørnar Olsen on tuonut asiaa esille todetessaan, että Pohjois-Norjasta tunnetut kahdeksan jatulintarhaa sijaitsevat saame-

laiskalmistojen läheisyydessä ja ovat osoitus saamelaisen kulttuurin vastustuksesta etelästä tulevaa kulttuurivaikutusta vastaan (Olsen 1991). On kuitenkin merkille pantavaa, että jatulintarhojen sijaitseminen kalmistojen lähellä ei ole yksinomaan saamelaisalueeseen liitettävissä oleva piirre, vaan se ilmenee myös joidenkin eteläisten tarhojen kohdalla (Westerdahl 2014a; 2015). Lisäksi valtaosa tunnetuista jatulintarhoista sijaitsee saamelaisalueen ulkopuolella, mikä on asianlaita myös Suomen vajaan 80 tunnetun jatulintarhan kohdalla (kartta 2; jatulintarhojen levinnästä yleisesti Itämeren alueella ks. esim. Tuovinen 1993; Westerdahl 2012; Kraft 2022). Tällainen levintä viittaa siihen, ettei symboli ole syntynyt saamelaisen kulttuuripiirin keskuudessa, eikä ole kovin uskottavaa, että verrattain yhdenmukaisesti samankaltaisena toistettu kuvio olisi kehittynyt Itämeren rajallisessa maantieteellisessä kehityksessä toisistaan riippumattomasti erikseen usealla eri alueella täysin samanlaisena.

Artikkeliamme varten haastateltiin saamelaista kulttuurivaikuttajaa (Mustonen 2022), joka vahvisti omalta osaltaan käsitystä jatulintarhasta erillään saamelaiskulttuurista. Sen muotoa, tarkoitusta, sijaintia tai merkitystä ei sijoitettu saamelaiskulttuurin piiriin. Samoin Broadbent (2014) tulkitsee Perämeren jatulintarhojen olevan selvästi skandinaavista kulttuuriperimää. Tällöin jää selittämättä miksi saamelaiskulttuuri olisi valinnut ”vierasperäisen” symbolin vastarinnan merkiksi, varsinkin kun kyseinen symboli on mitä ilmeisimmin ollut lähtöisin kyseenomaisesta vieraasta kulttuuripiiristä ja ollut siellä aktiivisessa käytössä. Todellisuudessa ei ole varsinaisesti perusteita olettaa pohjoisessa sijaitsevan jatulintarhan olevan tällöin eksklusiivisesti saamelaiseen kulttuuriin liitettävissä oleva pelkästään sillä perusteella, että se sijaitsee pohjoisessa.

Westerdahlin mukaan jatulintarhan labyrinttikuvio vaikuttaa ilmestyvän Itämeren alueella keskiajalta 1300-luvulla, jos kohta valtaosa tarhoista ajoittunee 1500-luvulle ja sen jälkeiseen aikaan (Westerdahl 2014b), ja kuuluu yleiseen Keski-Euroopasta lähtöisin

Kartta 2. Jatulintarhojen levintä Suomessa. Taustakartta: Maanmittauslaitos, CC BY 4.0. Levintä perustuu muinaisjäännösrekisterin tietoihin.

olevaan katolisesta kristillisyydestä nousevaan kognitiiviseen symbolien pakettiin (Westerdahl 2014a). Jos näin on, se on todennäköisimmin levinnyt muiden kulttuurivaikutteiden kera laajan keskiaikaisen kauppa- ja vuorovaihtusverkoston (ks. Kuusela et al. 2018) välityksellä. Tämän vuorovaihtusverkoston jäseninä toimivat yhteisöt ovat tällöin omaksuneet erilaisia ideoita, ajatuksia ja ilmiöitä soveltaen niitä omaan kulttuuriseen kontekstiinsa tapauskohtaisesti (ks. Kuusela 2020; Puolakka & Kuusela 2022) ja jatulintarhasymboli voinee hyvin kuulua näiden omaksuttujen piirteiden joukkoon. Tällöin jatulintarhasymbolin käytössä voi olla alueellista vaihtelua ja variaatiota, mutta tarhakuvion tarkkaan toistettu yhdenmukaisuus viittaa siihen, että sen taustalla oli yhdenmukainen leviämismekanismi, joka voitaneen jäljittää katoliskristilliseen keskiaikaiseen Eurooppaan (Westerdahl 2012).

Tarhan tarkoitusperää on vaikea arvioida ja jatulintarhojen luonteesta on vuosien varrella esitetty erilaisia tulkintoja. Esimerkiksi Westerdahlin tulkintalinjan mukaan symboli on liittynyt pääosin alueisiin tai tiloihin, jotka on koettu liminaalisina ja joissa erityisesti kuolema on ollut läsnä jollakin lailla joko suorana kalmiston läsnäolona, tai sitten vaarallisen elinkeinon ja/tai luonnonolojen muodossa (Westerdahl 2012; 2014a; b; 2015). Petteri Pietiläinen (1999), tutkiessaan Etelä-Karjalan jatulintarhoja, on puolestaan esittänyt, että jatulintarhojen tarkoituksena oli vahvistaa omistusoikeutta alueeseen, johon ne tehtiin. Hän perustaa väitteensä siihen, että hänen tulkintansa mukaan Etelä-Karjalan jatulintarhat sijaitsevat alueilla, joissa tilusten ja kylien rajat ovat olleet vaikeasti määritettävissä, eli kaukana varsinaisesta asutuksesta. Hän on myös GIS-analyysissään tullut tulokseen, että Etelä-Karjalan labyrintit ovat sijainneet maisemallisesti hallitsevilla kohteilla, joka hänen mukaansa kuvaa niiden roolia visuaalisen hallinnan välineinä (Pietiläinen 1999: 15).

Jatulintarhat Kuolan niemimaalla ovat assosioituneet osittain synkretian piiriin (esim. Kraft 1977, Manyukhin & Lobanova

2002, Mustonen & Mustonen 2013, Broadbent 2014). Venäläinen tutkimuskirjallisuus (Manyukhin & Lobanova 2002) on oikeastaan jo etnografi Vladimir Charnolusskin ajoista alkaen (Mustonen & Mustonen 2013) maininnut jatulintarhojen olevan ”hyvin” vanhoja. Kuolan eteläosissa niiden keskittyminen saamelaisten seitapaikkojen läheisyyteen ja ortodoksisuuskonnon suvaitsevampi lähetystyö on saattanut mahdollistaa myös toiseen suuntaan vaikuttaneen kulttuuridiffusion, eli saamelaisten hyväksynnän ”ulkoapäin” tulleille vaikutteille. Tämä voisi olla samankaltainen kehitys, jota Westerdahl (2014a) esittää katolilaisuuden osalta.

Kuolasta löydetty labyrintit ja tarhat ovat keskittyneet myös niemimaan rannoille ja kauppapaikoille, kuten esimerkiksi Ponoijoen suulle, sekä Kuolavuonoon ja Kantalahteen. Nämä sijainnit ovat olleet jo yli 500 vuoden ajan kuolansaamelaisten ja pomori-venäläisten kohtaamispaikkoja. Komien saapuminen 1800-luvulla Kuolaan on tuskin vaikuttanut tarhoihin (Mustonen & Mustonen 2013).

Savukosken tarhan osalta sen tarkoituksen pohtiminen jää tällä erin spekulatiiviseksi ilman tarkempia tutkimuksia. Tarha ei ole täysin tyyppillisessä paikassa sisämaan hautauskille (ks. Puolakka & Kuusela 2022), joten se ei välttämättä liity esimerkiksi varsinaiseen kalmistoon tai hautaan. Sen lähellä ei myöskään ole ilmeisiä maisemallisesti hallitsevia piirteitä, päinvastoin se vaikuttaa sijaitsevan hyvin monotonisessa ja yksitoikkisessa ympäristössä, jopa hiukan ”piilossa”. Tällöin sen liittyminen rajaan tai omistusoikeuden vahvistamiseen ei välttämättä sekään vaikuta kovin mielekkäältä selitykseltä. Tarha on kuitenkin tehty ilmeisellä huolella ja sen on nähtävästi haluttu säilyvän, joten jonkinlainen syvempi merkitys alueella tai paikalla, jossa tarha sijaitsee, sen tekijälle on todennäköisesti ollut. Mikä tämä merkitys on ollut, jää toistaiseksi kuitenkin arvailujen varaan. Kiinnostavampi seikka, kuin tarhan varsinaisen tarkoituksen, lienee sen laatu täysin poikkeavana jatulintarhana yhtäältä, ja toisaalta sen osoitus siitä, kuinka tarhasymbolin kaltaiset

ideat ovat liikkuneet pohjoisessa vuorovaikutusverkostossa ja kuinka niitä on sovellettu paikallisten olosuhteiden vaatimuksiin joskus niiden alkuperäalueeseen verrattuna varsin poikkeavalla ja luovalla tavalla.

Savukosken jatulintarha sijoittuu jatkotutkimukselle erittäin kiinnostavaan kehukseen sekä yksittäisenä kohteena että kahden isomman kulttuurialueen reunatilassa. Työhypoteesina voidaankin pitää joko idästä, Kuolan niemimaan ja Akkalan saamelaisalueen suunnasta tulleita vaikutteita tai Kemijoen kautta yhdistyvää läntistä suuntaa. Manyukhin ja Lobanova (2002), Kemppinen ja Nieminen (2008) sekä Mustonen ja Mustonen (2013) ovat esittäneet, että itäiset saamelaissiidat (saamelaisten perinteiset yhteiskunnat), joiden vaikutuspiirissä esimerkiksi Hirvasjärven, Kuolajärven ja Akkalan siidat olivat, kykenivät liittämään omaan kulttuuriperintöönsä ja käyttäntäisiinsä ulkoapäin tuotujen uskonnollisten ja seremoniallisten menojen symboleita. Ruuvaajan seutu on ollut vesireittinsä takia tärkeä kulkureitti Kuolasta Kemijoelle. Toisaalta, kuten Broadbent (2014) esittää, Perämeren jatulintarhat ovat kiistämättä skandinaavista traditiota ja suora vesiyhteys Kemijoen kautta mahdollisti merellisten kulttuuristen merkitysten virrat myös Savukosken tasalle jo varhain. Voimme myös ajatella, että Ruuvaajan innovatiivinen jatulintarha saattaa olla myös sitä, mitä se näyttää – uniikki kotoperäinen ilmenemä, jossa tekijä koki ja tulkitsi kauneutta ja merkitystä symbolin avulla, jonka oli nähnyt jossain muualla.

Bibliografia

Painamattomat lähteet

Mustonen, T. 2022. Haastattelumuistiinpanot keskustelusta Pauliina Feodoroffin kanssa, 15.9.2022 Sevettijärvellä. Yksityiskokoelma.

Tutkimuskirjallisuus

- Broadbent, N. 2014. *Lapps and Labyrinths: Saami Prehistory, Colonization and Cultural Resilience*. Washington: Smithsonian.
- Hansen, L. I. & Olsen, B. 2014. *Hunters in Transition: An Outline of Early Sami History*. Leiden: Brill.
- Kraft, J. 1977. Labyrint och ryttalek. *Fornvännen* 72: 72–79
- Kraft, J. 2022. *Trojas murar: labyrinter under 3000 år*. Bjurhovda: PO Flodbergs förlag.
- Kuusela, J.-M. 2020. Signs of cultural diversity in the 13th to 15th centuries AD coastal region of the Bothnian Bay in northwestern Fennoscandia. *Arctic Anthropology* 57(1): 53–71. <https://doi.org/10.3368/aa.57.1.53>
- Kemppinen, M & Nieminen, M. 2008. *Paanajärvi – The Treasure of Karelia*. Kajaani: Juminkekosäätiö
- Kuusela, J.-M., Nurmi, R. & Hakamäki, V. 2018. Unhierarchical and hierarchical core-periphery relations: North Fennoscandian trade network from the Middle Ages to the post-sixteenth century. *American Anthropologist* 120(4): 765–780. <https://doi.org/10.1111/aman.13104>
- Manyukhin, N.L. & Lobonova, M. 2002. Archaeological Past of the Solovetskii Archipelago. *National and Cultural Heritage of the White Sea Islands*: 31–39. Petroskoi: Pohjoismaiden ministerineuvosto.
- Mustonen, T. & Mustonen, K. 2013. *Eastern Sámi Atlas*. Kontiolahti: OSK Lumimuutos.
- Olsen, B. 1991. Material metaphors and historical practice: A structural analysis of stone labyrinths in coastal Finnmark, Arctic Norway. *Fennoscandia Archaeologica* 8: 51–58.
- Pietiläinen, P. 1999. GIS-analyysi keskiaikaisen Etelä-Karjalan jätelintarhoista. *Muinaistutkija* 4/1999: 2–17.
- Puolakka, H.-L. & Kuusela, J.-M. 2022. Burial practices of northern Sweden, northern Finland, and the White Sea coast between the 9th and the 16th centuries AD. Adaptation of practices in a decentralised network. *Fennoscandia Archaeologica* XXXIX: 28–56.
- Tuovinen, T. 1993. Field-labyrinths in the Baltic Sea area. *Karhunhammas* 15: 77–83.
- Westerdahl, C. 2012. The ritual landscape of the seaboard in historical times: Island chapels, burial sites and stone mazes – A Scandinavian example. Part II: Ghosts, currents and winds – Island stone mazes (labyrinths). *Deutsches Schiffahrtsarchiv* 35: 261–300.
- Westerdahl, C. 2014a. The stone labyrinths of the north. Some arguments for a primary dating and function of coastal stone labyrinths in Scandinavia, Finland, the Kola Peninsula and the White Sea. *Caerdroia* 43: 7–23.
- Westerdahl, C. 2014b. The maritime Middle Ages – Past, present and future. Some ideas from a Scandinavian horizon. *European Journal of Archaeology* 17(1): 120–138. <https://doi.org/10.1179/1461957113Y.0000000046>
- Westerdahl, C. 2015. Contrasts of the maritime environment – possible implications in prehistory – a very short course of cognition in the ancient maritime cultural landscape. H. Stebergløkken, R. Berge, E. Lindgaard & H. V. Stuedal (toim.) *Ritual Landscapes and Borders within Rock Art Research. Papers in Honour of Professor Kalle Sognnes*: 141–154. Oxford: Archaeopress Publishing Ltd.

Jari-Matti Kuusela, arkeologi, dosentti
Lapin maakuntamuseo ja Oulun yliopisto
jari-matti.kuusela@rovaniemi.fi

Tero Mustonen, dosentti
OSK Lumimuutos

Jaakko Pohjoismäki, dosentti
Itä-Suomen yliopisto